

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

JANVĀRIS 2025

LATVIJĀ:

- Tiesībsarga birojs sadarbībā ar pētījumu centru RaitGroup ir veicis darba devēju un darba ņēmēju aptaujas “Diskriminācijas aizlieguma principa ievērošana darba tiesiskajās attiecībās pret mazu bērnu vecākiem”. Tajās ir aplūkoti vairāki darba vides apstākļi, ar kuriem jāsaskaras ikvienam topošajam vecākam, sākot ar darba interviju, paziņošanu par grūtniecību, pirmsdzemdību periodu, bērna kopšanas atvaļinājumu un atgriešanos darba tirgū pēc tā beigām. Salīdzinājumā ar situāciju iepriekš mazu bērnu vecāku tiesību ievērošana nodarbinātības jomā kopumā uzlabojas. Par to liecina mazāk diskriminējošu jautājumu uzdošana darba intervijās, labāka attieksme pēc grūtniecības fakta paziņošanas, sarucis to sieviešu skaits, kurām darba devējs nepiedāvā nekādas priekšrocības, kā arī tēvi biežāk izmanto viņiem paredzētos atvaļinājumus pēc bērna piedzimšanas.
- “Eurostat” dati liecina, ka Latvijā gandrīz katra piektā sieviete ir cietusi dzemdībās no fiziskas, emocionālas un verbālas vardarbības. Par šo jautājumu tika diskutēts arī Saeimā, lai nodrošinātu atbalstu jaunajām māmiņām. Fonda “Mammamammai.eu” pārstāvji uzsvēra, ka gadiem ilgi Latvijā sieviešu emocionālā un fiziskā labbūtība grūtniecības laikā, jo īpaši pēc dzemdībām, nav prioritizēta. Par piedzīvoto vardarbību dzemdībās 2021. gadā tika veikts arī RSU pētījums. Šobrīd pētījums turpinās, un ir iezīmējusies pozitīva tendence, ka vardarbība dzemdībās ir mazinājusies, taču pilnīgākai rezultātu iegūšanai sievietes, kas ir dzemdējušas kopš 2022. gada kādā no Latvijas stacionāriem, tiek aicinātas piedalīties pētījuma aptaujā.
- Aicinām iepazīties ar LV portāla sagatavoto informatīvo materiālu par Latvijas rezultātiem Eiropas Dzimumu līdztiesības indeksā 2024. gadā, kurā sniegts skaidrojums par Latvijas situāciju dažādajās izvērtējuma jomās.

- Iniciatīvu portālā “Manabalss.lv” tiek vākti paraksti, lai izveidotu fondu, kas atbalstītu zinātniekus, kuri izvēlējušies veidot ģimeni un vēlas turpināt karjeru zinātnē. Iniciatīvas autore Rūta Bruževisa skaidroja, ka ideja radusies, runājot ar citiem pētniekiem, kuri esot bažījušies par karjeras turpināšanu, ja gribētu veidot ģimeni. Tāpat esot bijuši gadījumi, kad pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma esot grūti pieņemt darbinieku atpakaļ, jo šo institūciju bāzes finansējumi esot nepietiekami.
- Latvijā izveidots speciāls tiešsaistes dzemdes kakla vēža izzināšanas tests. Tas palīdzēs sievietēm novērtēt savas zināšanas par saslimšanu un, balstoties uz personificētiem rezultātiem, uzzināt par risku un profilaktiskajiem pasākumiem. Saslimstības rādītāji ar dzemdes kakla vēzi ir joprojām augsti - 18 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju, kas ir otrs biežāk sastopamais audzējs sievietēm līdz 45 gadiem un trešais izplatītākais vēža izraisīts nāves cēlonis sievietēm Latvijā. Tests ir pieejams vietnē skrinings.lv.
- 6. martā norisināsies jau ceturrtā “Novatore Impact Summit” sieviešu ekonomiskās spēcīgāšanas konference, kur starp līderības un profesionālās attīstības tēmām šogad runātāji izcels arī veselības un ilgmūžības risinājumus. Starptautiskā samita ietvaros notiks arī meistarklases dažādu prasmju attīstīšanai. Foruma mērķis ir veicināt sieviešu ekonomisko iesaisti un labklājību, stiprinot viņu lomu uzņēmējdarbībā un augstākajos vadības amatos. Samitā aicināti piedalīties arī vīrieši, lai izprastu vienlīdzīgu iespēju nozīmi biznesa un valsts ekonomiskajā attīstībā.
- Š.g. 7. janvārī tika atklāta Sabiedrības integrācijas fonda Kapacitātes celšanas programma darba devēju ekspertīzei dažādības vadības jomā, kas tiek īstenota sadarbībā ar PwC Latvija un ir līdz šim vērienīgākā šāda veida programma Latvijā. Tās norise plānota kā intensīva teorijā, praksē un uzņēmumu pieredzē balstīta programma pusgada garumā, nodrošinot gan mācības klātienēs sesijās un praktisku atbalstu dažādības vadības stratēģiju izstrādē, gan padziļināti novērtējot programmas ietvaros sasniegtās izmaiņas un rezultātus dažādības vadībā.
- Līdz š.g. 15. janvārim bija iespējams pieteikties meiteņu līderības, uzņēmējdarbības un izaugsmes programmā “Future Heroes”. Tā ir paredzēta 14 līdz 17 gadus vecām jauniešiem, kuras vēlas iegūt zināšanas, kas nepieciešamas, lai kļūtu par pārmaiņu veidotājiem un līderēm savā kopienā un karjerā.

- No 2025. gada 6. līdz 28. februārim Latvijas Mākslinieku savienības galerijā būs skatāma Andreja Strokina un Jadžima Cukasas izstāde "Епра. Дыхання. Suum". Izstādes kuratore ir Kendija Čoja, un šis kopprojekts tapis, sadarbojoties starptautiskajai mākslinieku grupai "Young Blood Initiative", Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīklam un Kara un sieviešu cilvēktiesību muzejam Dienvidkorejā, ar Korejas Padomes un Sieviešu Sadarbības tīkla finansiālu atbalstu. Izstādē fotogrāfu Andreja Strokina un Jadžimas Tsukasas darbi – fotogrāfijas un stāsti trīs valodās – izceļ sievietes, kuras piedzīvojušas karu, pieredzi.
- Sieviešu sadarbības tīkls sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību un Labklājības ministriju aicina pieteikt kandidātus Dzimumu līdztiesības balvai līdz 7. martam. Balvai kandidātus var izvirzīt jebkura organizācija vai iestāde, kas veicina dzimumu līdztiesību. Šogad tiks pasniegtas balvas pašvaldību politiķiem par viņu ieguldījumu pēdējo četru gadu laikā.

E I R O P Ā :

- Par ES Padomes prezidējošo valsti ir kļuvusi Polija, pārņemot prezidentūru no Ungārijas. Janvārī Polijas prezidentūra prezentēja savas prioritātes, norādot, ka sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības jomā īpaša uzmanība tiks pievērsta jautājumiem, kas saistīti ar digitālo drošību un mākslīgā intelekta attīstību dzimumu līdztiesības kontekstā. Prezidentūra ir arī apņēmusies pilna virzīt darbu pie Pretdiskriminācijas direktīvas.
- 20. janvārī Eiropas Komisija ir publicējusi piekto ziņojumu par sasniegto progresu ES cīņā pret cilvēku tirdzniecību. Ziņojumā ir izklāstītas galvenās aktivitātes cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā no 2021. līdz 2024. gadam, kā arī sniegta statistikas analīze par laika posmu no 2021. līdz 2022. gadam. Ziņojums tiek publicēts reizi divos gados. Cilvēku tirdzniecība seksuālas izmantošanas nolūkos 2021. - 2022. gadā joprojām bija visizplatītākais ekspluatācijas veids ES. 92% no visiem šīs ekspluatācijas upuriem bija sievietes un meitenes. Darba ekspluatācijas upuru skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu ir palielinājies par 51%, un 70% upuru ir vīrieši. Bērnu tirdzniecība, kas veido 19% no visiem cilvēku tirdzniecības gadījumiem ES, ir mazinājusies par 3%.
- Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir nācis klajā ar publikāciju, kurā iekļauts pārskats par visiem tematiskajiem izdevumiem 2024. gadā.
- ES projekts WIN-BIG, kas fokusējas uz sieviešu karjeras vecināšanu ilgtspējīgas zilās ekonomikas ietvaros, ir uzsācis iniciatīvu, apkopojot sieviešu karjeras stāstus šajā jomā. Jo īpaši projektā tiek meklēti iedvesmas stāsti no pētniecēm, žurniecēm, speciālistēm biotehnoloģiju jomā un tām speciālistēm, kas strādā jūras atjaunojamās enerģijas, kuģniecības nozarē vai jebkurā ar zilo ekonomiku saistītā jomā. Savu iedvesmas stāstu ir iespējams iesniegt, aizpildot tiešsaistes anketu.
- ES Politikas pētījumu centrs ir nācis klajā ar pētījumu par to, kā mākslīgais intelekts ietekmē dažādus diskriminācijas aspektus, kā arī, kā mākslīgais intelekts izprot nediskriminācijas un taisnīguma problemātiku.

P A S A U L Ē :

- ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu tiesību aizsardzības institūcija (UN Women) ir publicējusi rakstu par Pekinas deklarāciju un rīcības platformu, kura šogad svin 30 gadus, un tās ietekmi uz dzimumu līdztiesību un sieviešu tiesībām. Pekinas deklarācija un rīcības platforma ir visaptverošākais plāns, kāds jebkad radīts, lai veicinātu visu sieviešu un meiteņu tiesības. Platforma, par kuru 1995. gadā vienojās 189 valdības, Ceturtajā pasaules konferencē sievietēm, koncentrējas uz 12 darbības jomām - darbu un ekonomiku, politisko līdzdalību, mieru, vidi, vardarbības izbeigšanu u.c. jomām.
- Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) ir nākusi klajā ar 2 pētījumiem, kas apskata dzimumu līdztiesības aspektus. Pētījums “Ko mēs zinām par jauniešu interesi veselības aprūpes karjerā?” apskata jauniešu interesi un motivāciju izvēlēties karjeru veselības aprūpes jomā, norādot, ka zēnu interese izvēlēties karjeru šajā jomā samazinās - 2022. gadā 72% no aptaujātajiem jauniešiem PISA ietvaros, kas atbildēja, ka vēlas strādāt par ārstiem, bija meitenes. Savukārt pētījums “Tendences izglītības jomā 2025” pievēršas dzimumu līdztiesības aspektam izglītībā, kā arī pastāvošajiem ar dzimumu saistītiem stereotipiem izglītības nozarē.